

Коледж приватного вищого навчального закладу
«Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Коледжу
ПВНЗ «КІДМУ КПУ»

В.В. Кошолап

29

2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мікроекономіка

галузь знань **0305 «Економіка та підприємництво»**

спеціальність **5.03050901 «Бухгалтерський облік»**

форма навчання **денна**

(Шифр за ОПІ ВППП 8)

Кіровоград – 2015 рік

Робоча програма «Мікроекономіка» для студентів спеціальності 5.03050901 «Бухгалтерський облік».

Розробник: викладач Коцюрба О. Ю.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії з бухгалтерського обліку
Протокол від 01 вересня 2015 року № 1

Директор Коледжу ПВНЗ «КІДМУ КПУ» _____ (В.В. Кошолап)
(підпис) (прізвище та ініціали)

08 09 _____ 2015 року

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»
Протокол від 08 09 _____ 2015 року № 1

08 09 _____ 2015 року Голова _____ Г. Ю. Шаркова

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань: 0305 «Економіка та підприємництво»	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 5.03050901 «Облік і аудит»	Рік підготовки:
Загальна кількість годин для денної форми навчання – 54		1-й
		Семестр
		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст	Лекції
		16 год.
		Практичні, семінарські
		8 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		30
		Індивідуальні завдання
		0 год.
Вид контролю:		
залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 24:30

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мікроекономіка належить до тих навчальних дисциплін, які забезпечують фундаментальну підготовку студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Мета дисципліни – розкрити механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами в умовах обмежених економічних ресурсів і доходів і можливості їх альтернативного використання і на цьому підґрунті сформувані ринково-орієнтований економічний світогляд економіста-фахівця, допомогти йому оволодіти універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень.

Мікроекономіка вивчає поведінку індивідуальних господарських суб'єктів в різних ринкових структурах.

Індивідуальний економічний суб'єкт – це неподільний, первинний елемент господарської системи, який самостійно здійснює певні економічні функції. Суб'єкти ринкової економіки численні – це покупці та продавці, споживачі та виробники, наймані робітники, підприємці, інвестори тощо.

Центральними суб'єктами мікроекономічних досліджень є споживач і фірма. Споживач – це фізична особа, представник домогосподарства, який на ринку готової продукції виступає як основний покупець споживчих товарів, що поставляються фірмами, а на ринку ресурсів – як продавець факторів виробництва, якими володіє. Фірма виступає як виробник товарів, їх продавець, як споживач і покупець ресурсів, інвестор.

Об'єктом вивчення мікроекономіки є поведінка мікроекономічних суб'єктів, тобто процес розробки, прийняття і реалізації рішень відносно вибору і використання обмежених ресурсів з метою одержання якомога більшої вигоди.

Завдання для викладача: спираючись на сучасні наукові джерела, статистичну базу, власні знання і економічну ерудицію знайти ефективні засоби донесення до студентів змісту навчальної дисципліни, створити умови повноцінного засвоєння ними змісту навчального матеріалу у межах відведеного для цього часу. Викладач самостійно обирає методичні підходи щодо досягнення

поставленої мети навчальної дисципліни, надає перевагу тим або іншим підручникам і посібникам, надаючи рекомендації студентам.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- поведінку індивідуальних господарських суб'єктів в різних ринкових структурах;
- процес розробки, прийняття і реалізації рішень відносно вибору і використання обмежених ресурсів з метою одержання якомога більшої вигоди.

вміти:

- визначати і пояснювати поведінку споживача і його споживчу рівновагу;
- визначати еластичність попиту і пропозиції;
- розраховувати витрати виробництва, визначати економічний та бухгалтерський прибуток;
- визначити обсяг виробництва фірм в умовах досконалої конкуренції;
- визначити обсяг виробництва фірм і ціни в умовах недосконалої конкуренції;
- визначати попит на ресурси в умовах досконалої та недосконалої конкуренції;
- визначати обсяги виробництва фірми мінімізуючи витрати та максимізуючи прибуток;
- використовувати знання для раціональної поведінки на ринку праці, ринку капіталу, ринку землі;
- аналізувати механізм ринкової рівноваги та визначати ефективність ринкової системи.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки.

Тема 2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача.

Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача.

Тема 4. Аналіз поведінки споживача.

Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини.

Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства.

Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника.

Тема 8. Витрати виробництва.

Тема 9. Ринок досконалої конкуренції.

Тема 10. Монопольний ринок.

Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція.

Тема 12. Ринок факторів виробництва.

Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту.

Тема 14. Інституціональні аспекти ринкового господарства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки.	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача.	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача.	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Аналіз поведінки споживача.	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини.	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства.	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника.	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Витрати виробництва.	5	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Ринок досконалої конкуренції.	5	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Монопольний ринок.	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція.	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Ринок факторів виробництва.	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту.	4	1	-	-	-	3						
Тема 14. Інституціональні аспекти ринкового господарства.	4	1	-	-	-	3						
Усього годин	54	16	8	-	-	30	-	-	-	-	-	-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача.	1
2	Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача.	1
3	Тема 4. Аналіз поведінки споживача.	1
4	Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини.	1
5	Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства.	1
6	Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника.	1
7	Тема 8. Витрати виробництва.	1
8	Тема 9. Ринок досконалої конкуренції.	1
	Разом	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Зміст	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу за темами 1-8. Підготовка до тестування 1.	16
2	Опрацювання лекційного матеріалу за темами 9-14. Підготовка до тестування 2.	14
	Разом за семестр	30

Назва питань, що винесені на самостійну підготовку:

1. Мікроекономіка у системі економічних наук, інструментальна база конкретних економічних дисциплін.
2. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Індивід. Домогосподарство. Ділова одиниця (фірма). Держава.
3. Мікроекономічні моделі. Нормативна і позитивна мікроекономіка.
4. Мета, завдання і зміст мікроекономіки.
5. Пояснення оберненого зв'язку ціни та обсягу попиту.
6. Пояснення прямого зв'язку та обсягу пропозиції.
7. Поняття ринкової рівноваги.
8. Поняття про надлишок споживача і надлишок виробника.

9. Еластичність попиту за чинниками впливу: за власною ціною, за ціною взаємодоповнюючого або взаємозамінюваного блага (перехресна еластичність), за доходом.

10. Еластичність пропозиції за власною ціною та за цінами факторів виробництва.

11. Концепція граничної корисності та «парадокс вартості води та діамантів».

12. Рівновага споживача з кардиналістських позицій.

13. Перший і другий закони Госсена.

14. Ординалістська теорія поведінки споживача.

15. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу.

16. Бюджетні обмеження і можливості споживача.

17. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору.

18. Реакція споживача на зміну його доходу і на зміну цін товарів.

19. Поняття альтернативних витрат.

20. Економічні та бухгалтерські витрати.

21. Постійні та змінні витрати. Сукупні, середні та граничні витрати.

22. Типовий характер зміни витрат за короткостроковий період.

23. Криві довгострокових середніх витрат, їх види.

24. Концепція мінімального ефективного розміру підприємства та фактори, що його визначають.

25. Варіанти технологічного вибору фірми у розробці довгострокової стратегії.

26. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.

27. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді.

28. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи.

29. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації.

30. Пропозиція фірми і галузі в короткостроковому періоді.

31. Рівновага фірми та галузі в короткостроковому періоді.

32. Пропозиція фірми і галузі в довгостроковому періоді.

33. Практичне застосування моделей конкурентної рівноваги для появи конкурентних економічних ситуацій

34. Монополія і монополярна влада. Різновиди монополій. Показники монополярної влади.

35. Монополістичний спосіб дій. Правило ціноутворення при наявності монополярної влади.

36. Крива пропозиції в умовах монополії.

37. Довгострокова монополярна рівновага.

38. Цінова дискримінація та її види.

39. Економічні наслідки монополізації галузі.

40. Антимонополярне законодавство.

41. Способи регулювання діяльності природних монополій.

42. Відмінності монополістичної конкуренції від чистої конкуренції і чистої монополії.

43. Визначення інтервалу можливих цін для монополістичної конкуренції у довгостроковому періоді.

44. Визначення оптимального обсягу виторгів та цінова політика фірми в умовах монополістичної конкуренції.

45. Умова досягнення і підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді.

46. Нецінова конкуренція. Плюси та мінуси реклами.

47. 6. Вплив ринку монополістичної конкуренції на суспільний добробут.

48. Особливості олігополістичного ринку.

49. Застосування теорії ігор для обґрунтування цінової політики фірм в умовах олігополії.

50. Крива попиту олігополії в умовах відсутності таємної змови.

51. Таємні і легальні угоди. Причини схильності олігополій до угод.

52. Нецінова конкуренція в умовах олігополії.

53. Ефективність олігополії у порівнянні з іншими ринковими структурами.

54. Попит фірми на виробничі ресурси.
55. Крива виручки від граничного продукту як індивідуальна крива попиту на ресурс.
56. Фактори, що зсувають криву попиту на ресурси.
57. Детермінанти еластичності попиту на ресурси.
58. Співвідношення ресурсів, що забезпечує фірмі мінімізацію витрат та максимізацію прибутку.
59. Характеристика досконало конкурентного ринку праці.
60. Формування індивідуального та ринкового попиту на працю.
61. Індивідуальна та ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку.
62. Диференціація ставок заробітної плати.
63. Діяльність профспілок на ринку праці.
64. Дискримінація на ринках праці.
65. Економічна рента та особливості функціонування ринку землі.
66. Капітал, як фактор виробництва. Попит та пропозиція капіталу.
67. Формування ринкової ставки відсотку.
68. Оцінка капітальних активів і доцільність інвестицій.
69. Оцінка доцільності інвестицій у людський капітал.
70. Поняття часткової і загальної рівноваги.
71. Рівновага в економіці обміну. Загальна рівновага за Парето.
72. Ефективність у виробничій сфері.
73. Сукупна (зведена) ефективність конкурентних ринків.
74. Теорія загальної рівноваги та політика в галузі економіки добробуту.
75. Критерії оцінки добробуту.

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота планується за домовленістю між студентом, деканатом факультету та викладачем і стосується випадку, коли студент має офіційний

дозвіл на такий вид навчальної діяльності і спроможний виконувати її індивідуально.

Індивідуальні завдання ставляться викладачем відповідно до змісту робочої програми, виконуються студентом самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження.

До індивідуальних завдань входять наступні види навчальної роботи:

- підготовка повідомлень, презентацій;
- розв'язання задач, аналіз проблемних ситуацій;
- підготовка до виступів на студентських наукових конференціях;
- виконання наукових досліджень, участь в олімпіадах.

8. Методи навчання

Методи навчання, за джерелом знань, поділяють на словесні, наочні, практичні.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж.

Лекція, як метод навчання, має інформаційний характер, чіткий план. Предметом лекції має бути вивчення складних об'єктів, явищ, подій, процесів, що мають між собою зв'язки і залежності причинно-наслідкового характеру.

Пояснення — доказовий виклад матеріалу, пов'язаний з вивченням правил, природничо-математичних законів та явищ. Викладач висуває певну тезу і подає систему її обґрунтування. Метод пояснення застосовують як на лекціях, так і під час практичних, лабораторних занять, консультацій тощо.

Розповідь — жвавий, образний, емоційний і водночас короткотривалий виклад питань, що містять переважно фактичний матеріал.

Бесіда — це розмова викладача зі студентами на підставі чіткої системи запитань, заздалегідь визначених, які підводять слухачів до активного засвоєння системи фактів, нових понять або закономірностей. Запитання до бесіди мають сприяти цілісному сприйняттю. Бесіди застосовуються на лекціях, практичних, лабораторних заняттях, колоквіумах.

Інструктаж як метод має інформативний локальний характер, дуже близький до розпорядження алгоритмічного типу. Тут активна роль належить викладачу. Застосовують на лабораторних заняттях, а також надаючи вказівки до домашнього завдання, до вивчення теми тощо.

Практичні методи навчання.

Практична робота, як метод навчання, передбачає застосування знань у ситуаціях, наближених до майбутньої професійної діяльності. Упродовж цієї роботи треба провести розрахунки, зіставити, визначити ознаки та властивості предметів або явищ, зробити висновки.

9. Орієнтовні питання для підсумкового контролю:

1. Сутність цінової еластичності попиту. Формули цінової еластичності попиту.
2. Оцінка цінової еластичності попиту за показником загальної виручки. Еластичність попиту по доходу і перехресна еластичність попиту.
3. Фактори цінової еластичності попиту.
4. Цінова еластичність пропозиції. Фактор часу.
5. Два пояснення закону попиту: ефекти доходу і заміщення, закон убуючої граничної корисності.
6. Вибір споживачів. Правило максимізації корисності.
7. Теорія споживчої поведінки і облік економічної цінності часу.
8. Економічні витрати. Зовнішні і внутрішні витрати.
9. Нормальний і економічний прибуток.
10. Короткостроковий і довгостроковий періоди часу в економіці.
11. Закон спадної віддачі.
12. Постійні, змінні і загальні витрати.
13. Середні витрати.
14. Граничні витрати.
15. Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Крива довгострокових витрат.

16. Позитивний і негативний ефекти масштабів виробництва.
17. Мінімальний ефективний розмір підприємства і структура галузі.
18. Чотири моделі ринку продукту. Їх характерні риси.
19. Чиста конкуренція, її характерні риси.
20. Попит на продукт конкурентного продавця.
21. Максимізація прибутку в короткостроковому періоді: принцип зіставлення валового доходу з валовими витратами (Модель чистої конкуренції.)
22. Максимізація прибутку в короткостроковому періоді : принцип зіставлення граничного доходу граничними витратами (Модель чистої конкуренції.)
23. Граничні витрати і крива пропозиції фірми в короткостроковому періоді. (Модель чистої конкуренції).
24. Конкурентна рівновага для фірми і для галузі в короткостроковому періоді.
25. Рівновага фірм і галузі в довгостроковому періоді. (Модель чистої конкуренції)
26. Пропозиція галузі з постійними і зростаючими витратами в довгостроковому періоді (Модель чистої конкуренції).
27. Чиста конкуренція і ефективність.
28. Поняття і характерні риси чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузі.
29. Монопольний попит. Наслідки спадної кривої монопольного попиту.
30. Визначення ціни і обсягу виробництва в умовах монополії.
31. Економічні наслідки монополії.
32. Цінова дискримінація в умовах монополії.
33. Монополія яка регулюється.
34. Характерні риси та розповсюдження монополістичної конкуренції.
35. Особливості попиту на ринку монопольної конкуренції.
36. Поведінка фірми у короткостроковому періоді в умовах монопольної конкуренції.

37. Поведінка фірми у довгостроковому періоді в умовах монопольної конкуренції.

38. Монополістична конкуренція та зниження економічної ефективності.

39. Нецінова конкуренція і її роль в умовах монополістичної конкуренції.

40. Визначення олігополії, причини виникнення і існування.

41. Олігополістичне ціноутворення і випуск продукції. Модель ломаної кривої попиту.

42. Олігополістичне ціноутворення обумовлене таємною угодою.

43. Олігополістичне ціноутворення по принципу «витрати плюс» і лідерство в цінах.

44. Олігополія і ефективність.

45. Роль нецінової конкуренції в умовах олігополії.

46. Соціально-економічні функції цін на ресурси та складність їх формування.

47. Попит на ресурси як похідний попит.

48. Граничний продукт у грошовій формі. Правило використання ресурсів.

49. Попит на ресурси в умовах досконалої і недосконалої конкуренції.

50. Фактори, які обумовлюють зміни в попиті на ресурси.

51. Еластичність попиту на ресурси.

52. Оптимальне співвідношення ресурсів . Правила мінімізації витрат і максимізації прибутку.

53. Визначення сутності і загального рівня зарплати.

54. Чисто конкурентні ринки праці.

55. Ринок праці в умовах моносонії.

56. Ринок праці з врахуванням профспілок.

57. Ринок праці при двосторонній монополії.

58. Встановлення мінімуму зарплати і диференціація зарплати.

59. Інвестиції в людський капітал.

60. Економічна рента і її визначення.

61. Позичковий процент, визначення і роль процентної ставки.

62. Підприємницький дохід і економічний прибуток. Джерела і функції економічного прибутку.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота														Загальна кількість балів за підсумкові тести	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T12 – теми.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Базова

1. Андреюк Н.В. Мікроекономіка: навч. посібник / Н.В. Андреюк. – К. : Кондор, 2006. – 176 с.

2. Базилевич В. та ін. Мікроекономіка: опорний конспект лекцій / В. Базилевич, В. Лук'янов, Н. Писаренко, Н. Квінсицька. – К.: Четверта хвиля, 1998. – 248 с.
3. Базилінська О.Я. Мікроекономіка: навч. посібник / О.Я. Базилінська, О.В. Мініна – Київ : ЦНЛ, 2005. – 352 с.
4. Біла С.О. Мікроекономіка: навч. посібник / С.О.Біла. – К. : Міленіум, 2004. – 302 с.
5. Вечканов Г.С. Микроэкономика: пособие для подготовки к экзамену / Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканова. – СПб.: Питер, 2004. – 288 с.
6. Долан Э. и др. Микроэкономика / Э. Долан, Д. Линдсей. – СПб. : Литера Плюс, 1997. – 446 с.
7. Задоя А.О. Мікроекономіка: курс лекцій та вправи: навч. посібник / А.О. Задоя – К. : Знання, 2003. – 211 с.
8. Кулішов В.В. Мікроекономіка: основи теорії і практика: навч. посібник / В.В. Кулішов – Львів: Магнолія плюс, 2004. – 332 с.
9. Лісовий А.В. Мікроекономіка: навч. посібник / А.В. Лісовий. – К. : ЦУЛ, 2003. – 192 с.
10. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2-х т. : Пер. с англ. 11-го изд. — М. : Республика, 1992.
11. Нуреев Р.М. Курс микроэкономики: учебник для вузов / Р.М. Нуреев. – М. : Норма, 2001. – 572 с.
12. Піндайк Р.С. и др. Мікроекономіка / Р.С. Піндайк, Д.Л. Рубінфельд. – К. : Основи, 1996. – 646 с.
13. Самюельсон П. Мікроекономіка / П. Самюельсон, В. Нордгауз. – К. : Основи, 1998. – 676 с.
14. Ястремський О.и др. Основи мікроекономіки / О. Ястремський, О. Грищенко. – К.: Знання, 1998. – 674 с.

Допоміжна

1. Гребенников П.П., Леусский А.Й., Тарасевич Л.С. Микроэкономика / Общ. ред. Л. С. Тарасевича. — СПб : Изд-во СПбУЗФ, 1996.
2. Долан З. Дж., Линдсей Д. Рынок: микроэкономическая модель: Пер. с англ. В.Лукашевича и др. / Под общ.ред. Б. Лисовика, В. Лукашевича. — СПб, 1992.
3. Исохин В.Я. Экономическая теория: введение в рынок и микроэкономический анализ: Учебник. — М. : ИНФРА, 1997.
4. Максимова В. Ф. Микроэкономика: Учебник. — Изд. 3-е, перераб. и доп. — М. : Соминтэк, 1996.
5. Нуреев Р. М. Основы экономической теории: Микроэкономика: Учебник для вузов. — М. : Высш. шк., 1996.
6. Рыночная экономика: Учебник. В 3-х т. Теория рыночной экономики. Ч. 1. Микроэкономика. — М. : Соминтэк, 1991.
7. Тиром Жан. Рынки и рыночная власть: Теория организации промышленности : Пер. с англ. — СПб : Экономич. шк., 1996.
8. Хайман Д.Н. Современная микроэкономика: анализ и применение. В 2-х т.: Пер. с англ. — М. : Финансы и статистика, 1992.